

alzoos
enheid in
de liefde
van wel-

samenhang
aan, achter
liggen.

zoeken zijn
v. in een
tkiginzicht
het werk
a zijn oor-

omgegaan.

zijn afge-

id van het

z. die het

het wils-

altheid in

p bepaalde

1 boezem,

clerzonden.

den kwaad

onzen God

t voor ons

na op onze

ad hier in

lsche voor-

het werk

asingswerk

Christus.

zich dan,

Vreker, die

ning weten

voldoening

komen, dat

de verzo-

telling alle

ontferming

en ban van

ot tegen al

openbaart.

Vader toont

wat er be-

e den Raad

is de Mid-

baart Hem.

de volheid

ld. Hij zalft

Hem getui-

em over tot

ekt Hem op

Zijn rech-

us de liefde

te van Zijn

vlak omge-

negevat in

ereld gehad,

et gespaard

' Zij voelden

aan, die tot

de. En toen

welken hij

een hart.

net den bij-

open lucht:

Esther hun

ijken, voelde

g voor hem

vrevel.

4 uiteengaan

aan. Op dat

er hem toe.

beeft, maar heeft Hem overgegeven, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe; en dat de Apostel Paulus zijn jubel over het wonder onzer verzoening besluit met uit te roepen: „Al deze dingen zijn uit God, die ons met Zichzelf verzoend heeft door Jezus Christus”.

Neen, Christus heeft de liefde Gods ons niet verworven, de genade Gods voor ons niet afgedwongen. Hij is, integendeel, van die liefde Gods de „onuitsprekelijke gave”, en van die genade Gods het onmetelijk geschenk.

Waar dit door het geloof wordt verstaan, moet de wettische vrees wijken en komt er plaats voor kinderlijke vrijmoedigheid en kinderlijk vertrouwen. En acht te geven op al wat de Schrift ons openbaart van den oorsprong onzer verlossing is derhalve het beste wapen tegen de slaafsche vrees, die zooveel zielen nog altoos gevangen houdt.

De vraag, of deze vrees te kort doet aan de eere die we onzen God schuldig zijn, behoeft ik, dunkt me, niet meer opzettelijk te beantwoorden.

Als de liefde Gods zich op het hoogst aan ons zondaren verheerlijkt in Zijn genade door den Heere Jezus Christus — en als in Gods Vader-zijn, die genade zich het rijkt aan ons openbaart — dan is het vertrouwen in dien Vadersnaam ook de hoogste eere, die we onzen God kunnen geven, en verstaan we de krenking die er trilt in Zijn vraag aan Israël: „Ben ik een Vader, waar is mijn eere?”

Daarom mag een geloovige niet alleen om zijn eigen vrede, maar ook om de eere, die hij zijn Vader in de hemelen schuldig is, niet rusten, eer hij door het geloof alle wettische en slaafsche vrees te boven kwam, en het „Abba, Vader”, de grondtoon werd van zijn bidden tot- en van al zijn denken aan God.

V.

F.

De vrome Gezelle.

I.

Aan het slot van het voorafgaande artikel, over de Gezelle-herdenking te Amsterdam, zeiden we, dat in één opzicht deze veelszins schoone avond ons een teleurstelling was geweest: te weinig ontmoeten we in wat werd gezegd en gezongen den vromen Gezelle. En omdat voor ons besef door dit tekort een Gezelle-herdenking onvolledig is, wilden we aan het gegeven beeld deze zeer belangrijke trek toevoegen, door uit de verzen zelf den vromen Gezelle te doen zien.

Daarvoor hebben we noodig dit en het volgende artikel.

Want het zijn vooral twee groepen van verzen, waaruit we dan citeeren moeten: die, waaruit spreekt de Gezelle, die zich schuldenaar voelde voor God, en die, waaruit de bidder Gezelle ons tegemoet treedt. Deze verzen immers zijn het, die ons leeren wat Cyriel Verschaeve zei in zijn toespraak: dat in Gezelles poëzie zoo sterk leeft het verlangen naar de ervaring van het kindschap Gods.

Bladert men de bundels van Gezelles gedichten door, dan vindt men overal verzen van schuldbelijden en schulderkenning, schuld door het tekens weer vallen in zondebekering, door het vergeven van Christus' liefde, door het niet genoeg leven nabij God. Maar daarnaast ziet men, hoe uit dat schuldbesef groeit de behoefte aan vergeving en uit de ervaring van die vergiffenis de dankbaarheid.

Zoo is er dat kleine, maar in dit opzicht veelzeggende versje, waarin de dichter zijn groote onwaardigheid belijdt:

Gaat van mij — o bittre woorden —
Gaat van mij, o Jesu, want
alle zonden mij bekoorden
en geen een, die 'k wederstond!
Gaat van mij, ik ben onweerdig
dat ik U nog dierbaar zij:
Gaat van mij, o Heer en veerdigt
Uwe straffende hand op mij!

Hier spreekt duidelijk dat schuldbesef, in het gevoel, dat het bittere lot der verlaten verdiend is. De dichter weet hoe groot zijn ontrouw is en hoe weinig hij is, die hij behoort te zijn. Maar aan den anderen kant besef hij ook, wat het zou beteekenen, als Christus van hem ging en dat drijft hem tot het erkennen van zijn schuld en het pleiten om vergeving, gelijk we dat hooren in het vers:

Jesu.

Jesu, gansch alleen gelaten,
komt mijn arme ziel te baten.¹⁾
want ik zoo ellendig ben,
ik, die zooveel vrienden ken.

Dank U, dat Gij, uitgesloten,
toch U nimmer hebt verdrotten
maar gewacht hebt, Jesu mijn,
dat ik de andere moe mocht zijn.

Dank U, dat Gij mij, getrouwig,
hebt geklopt aan 'therte, rouwig
klagend ende zuchtend: „Och,
opent Mij de deure toch!”

Ach het zal en 'tmoet mij schamen
dat Gij wilt een herte pramen
en een zetel woderervraagt
waar ik U heb van gejaagd!

Jesu, gansch alleen gelaten,
komt mijn arme ziel te baten,
want ik heel verlegen ben
en noch uit noch in en ken.

Zal ik leven, zal ik sterven,
Zal 'k Uw minnend aanschijn derven,
en U loven, in mijn straf
ver van Uwe kindren af?

Durf ik weer beloften spreken
die 'k van morgen af zal breken,
en, met meerder boosheid, Heer
U verlaten nog een keer?

Laat mij in Uwe armen leunen,
want, om op mij zelf te steunen,
hebbe ik noch en kan ik niet,
als de zonde, die Gij ziet.

Jesu, 'k voel mij vallen!... Valle ik
in Uw wrekende armen?... Zal ik?
Jesu! Jesu!... 'k Stel, bevreesd,
in Uw handen mijnen geest.

Onmiddellijk aan dit vers verwant is dat in denzelfden bundel „Gedichten, Gezangen en Gebeden”, waarin de dichter ook zijn ontrouw zich verwijt, maar nu door die bezinning komt tot de betuiging dat het voortaan anders zal zijn:

Jesu, liefste Jesu mijn
eilaas,
kon ik van mijn leven zijn
zoo dwaas,
dat ik Uwe liefde niet
en zag
dat ik U alleene liet
en lag,
verre van mijn Vaderlijke
huis,
levende onder 't wereldlijk
gespuis?
Jesu, liefste Jesu mijn,
welaan
't Zal nu voor mijn leven zijn
gedaan:
weigert me Uw genade niet,
o Heer,
ik die U alleene liet
één keer,
nimmer meer en loop ik deur:
in huis
blijve ik, kwame al d'helle en heur
gespuis!

Iets van die beminlijke naiveteit, die Gezelles poëzie kenmerkt is er in die stoute verzekering, dat het nu met die verdoling gedaan zal zijn, al kwam ook al d'helle en heur gespuis. Maar daarnaast is er ook weer die zoete mystiek, die leeft uit het bewustzijn van een innigen band tusschen Jezus en de ziel. Ook hier, zooals in de beide eerst-citeerde verzen, is de grondtoon die echt-mystieke erkenning van onwaardigheid: het hart is te boos en te schuldig, dan dat Christus er in zou kunnen wonen.

Doch — en dat teekent den vromen Gezelle — er is ook de zekerheid, dat de kracht der genade uitreikt boven den schuldstaat, waarvan hij zich bewust is. Een woord der vergeving is voldoende om de verloren gemeenschap te herstellen. Hoort hem hem zeggen:

O Gij, die aan de wereld zond
en schand hebt afgenomen,
onweerdig is mijns herten grond,
om U nabij te komen;
onweerdig, of 't en ware een woord
van U mij wilde maken
zoo zuiver als een ziel behoort
te zijn, om U te naken.

En daarom klinkt er door de verzen der schuldbelijden ook altijd bij den vromen Gezelle een snaar der dankbaarheid. Hij weet het, dat ondanks zijn liefdeloosheid en ondanks zijn verglijden, de Vaderlijke hem trekken blijft: als er bij hem is oprecht berouw en behoefte aan vergeving, dan is er Gods goedheid, die den schuldbewuste gedenkt in genade.

Van die dankbaarheid getuigt het vers:

O Goede God, in welke talen
bestaat er woord- of teekenvond,
die al Uw goedheid zal verhalen,
en maken heel de wereld kond.

'k En asem niet, noch zal ik spreken,
zoo Gij mij aem en tale onthoudt;
mijn tonge faalt, mijne oogen breken;
en, mist mijn herte U, 't is ijskoud.

Gij helpt in al dat ik bedrijve;
Gij helpt mij waken, staan en gaan;
Gij helpt mij, wêr²⁾ ik leze of schrijve;
of, late, moe, mijn penne staan.

Zelfs, zal mijn hand, mijn tonge U grammen,
— 'ken ondervinde 't nimmermeer —
noch hand, noch tonge zult gij strammen
noch daadlijk straffen mij, o Heer!

o Goede God en immer beter
en hadde ik — wee is mij geschied,
mij onbedachten Godvergeter, —
U goede God, vergeten niet!³⁾

o Al te kleine en korte stonden,
dat ik U, eer mijn stervensdag,
te laat gezocht, te laat gevonden,
U goeden God, beminnen mag.⁴⁾

¹⁾ Jesus, kom mijn arme ziel te hulp, die gansch alleen gelaten is.

²⁾ Weer — of — of — of.

³⁾ De zin van deze strophe is: O Goede God, nog veel beter zou ik Uw goedheid hebben verstaan, indien ik niet — wee mij, onbedachte Godvergeter, dat het geschied is — U vergeten had.

⁴⁾ De dichter bedoelt hier te zeggen, dat, nu hij ten volle Gods goedheid besef, zijn leven te kort zal zijn om God naar waarde lief te hebben.

C. T.

MUZIKALE KRONIEK

Händel's Jephtha en de uitvoering ervan door de Christelijke Oratorium Vereniging te Utrecht.

Na de herleving van Bach's muziek is gevolgd een ijverig studeeren en opnieuw uitvoeren van Händel's muzikale kunstschaten. Reeds een kwart eeuw lang werden door verscheidene oratorium-vereenigingen een aantal werken van Händel uitgevoerd, maar dan in Duitsche bewerking en juist het laatste groote werk van den componist, het oratorium Jephtha, zag men nooit op een programma prijken. Toch is dit werk zeker niet minder belangrijk dan zijn andere werken. In 1751 op 65-jarigen leeftijd heeft Händel dit werk voltooid. Het handschrift der partituur laat duidelijk zien, dat het gezichtsvermogen van den schrijver sterk afneemt en volslagen blindheid is weldra het droevig lot van den kunstenaar. Zijn fantasie is echter niet verzwakt, eer versterkt en verdiept. Ondanks zijn 65 jaren is Händel's geest frisch en krachtig en het oratorium Jephtha toont ons Händel dan ook in zijn groote meesterschap.

In tegenstelling met de „Messias”, waar Händel alleen gebruik maakt van woorden uit den Bijbel, zonder eenige toevoeging, heeft hij in andere oratoria het bijbelverhaal bewerkt, ik denk behalve aan „Jephtha” ook aan „Saul”. Bij de bewerking van het verhaal uit Richteren 10 en 11 doet zich de moeilijke kwestie voor van Jephtha's gelofte en hoe deze werd ingelost.

In het tweede gedeelte van het oratorium schildert Händel eerst de blijdschap over de overwinning en de vreugde van Jephtha's dochter, die met haar vriendinnen onder zang en rei haar vader ter verwelkoming tegemoet gaat, maar ook Jephtha's schrik en angst, als hij ziet, dat zijn onvoorzichtige gelofte het offer eischt van zijn eenig kind. Uitvoerig wordt dan geteekend de poging van vrouw en volk om Jephtha van het offer af te doen zien en de onderworpenheid van Jephtha's dochter, die hem het offer des te pijnlijker maakt. In het derde gedeelte wordt weergegeven hoe het offer wordt gebracht. De priesters, ze weten niet, hoe ze in overeenstemming zullen brengen de vervulling van Jephtha's gelofte en het verbod om een mensch te doden als offer aan God. Dan brengt een engel de boodschap, niet doden, maar „Thy daughter, Jephtha, thou must dedicate to God, in pure and virgin-state for ever”, dus door afzondering aan God wijden. Ook op andere gedeelten van het verhaal valt een eigenaardig licht; ik noem het feit, dat de Gileadieten zichzelf een richter kiezen in Jephtha, terwijl de andere richters door God zelf zijn aangewezen.

Het dramatisch karakter van het verhaal heeft Händel beziel tot een machtige compositie, vooral de koorgedeelten zijn van groote schoonheid.

De Christelijke Oratoriumvereniging te Utrecht had geen gemakkelijke taak, maar heeft zich op lofwaaardige wijze ervan gekweten. De Engelsche tekst verhoogt de moeilijkheden, toch was de uitspraak over het algemeen goed; een enkele keer viel het op, dat de slot-medeklinker d scherp werd uitgesproken. Ook was een enkele maal de baspartij te krachtig tegenover de andere partijen en stoorde het niet volkomen geruischloos opstaan der koorleden, vooral onmiddellijk na het ophou-